

Jón; 1:1-2:1.

Vannak, akik számára Jónás könyve elsősorban Isten mindenhatóságáról szól: „Lám mekkora az Isten hatalma, hogy ilyen csodat tett Jónással, hogy egy halat tengeralattjáró mentőcsónaknak használt az Isten, s ráadásul Jónás még túl is élte. Más meg a saját hitnagyság próbájának tekinti a könyvet, s büszkén jelenti: Az én hitem már kiakasztotta a könyv hitmérő óráját, mert én azt is elhinném, hogy Jónás nyelte le a nagy halat. – Bizonyára tiszteletreméltó álláspont ez is, s nem engedek a kísértésnek, hogy azzal viccelődjek, hogy a gyémánt félkrajcárját kereső kiskakas mi mindent nyelt le, de el kell mondanom, hogy számomra ez a könyv nem erről szól. Isten mindenhatóságát illetően egyébként egy szemernyi kétségem sincs, de nekem ez a könyv elsősorban nem a vitán felül álló mindenhatóságról szól. Nekem ez a könyv az Isten minden teremtmény iránt érvényes szeretetéről és az Isten népe missziójáról szól. Arról, hogy Isten népe hogyan teljesíti azt a küldetését, hogy Isten szeretetét elvigye az Istent még nem ismerő emberekhez. A Jónás könyve számomra egy missziói irat. Ahogy az Újszövetségben az ApCselet tekinthetjük a missziológia alapkönyvének, úgy az Ószövetségben a Jónás könyve egy ilyen missziológiai alpmű. Csak hát ez valahogy mégis más. Mert a Jónás könyve egy gúnyirat. Isten népe missziójának a karikatúrája. S ez nem csak Isten humorára hívja fel a figyelmet, hanem a mi missziói restségünkre és baklövésünkre is. Igazában ez a könyv egy missziológiai baki parádé. Isten finom iróniával megmutatja nekünk, hogy hogyan ne. Higgyétek el testvéreim, rengeteget lehet ebből is tanulni. Kezdjünk is hozzá Jónás misszionárius viselkedésének, missziói hozzáállásának tanulmányozásához. Talán találunk olyan pontokat, melyek nekünk is ismerősek lesznek valahonnan.

Jónás egy világos küldetést kap, hogy lépjen ki jól megszokott vallási környezetéből, lépjen ki a komfort zónájából, és hirdesse Isten igéjét olyan embereknek, akik ezt még nem hallották. Olyanoknak, akik nem ismerik az Istent. Olyanoknak, akiknek hiába mondjuk prédikáció közben, hogy „akkor kedves testvérek, most nyissuk ki a Bibliánkat...” Meg azt is hiába, hogy „tudjátok, amikor Mózes”. Ezek az emberek, akikhez Jónás küldetett nem tudják, hogy ki az a Mózes. És nem fogják elénekelni a huszonötödik zsoltárt kezdőéneknek, mert azt sem tudják, minek kezdőének. S nem fogják Jónást fennállva fogadni, miközben ő bevonul a suhogó palástjában. És nem szólítják nagytisztelétű úrnak, max. azt kérdezik tőle: „Te meg mit keresel itt? Miféle csodabogár vagy? Mondj valamit, mert még nem döntöttük el, hogy megeszünk vagy csak a pénzedet vesszük el!” És ezek az emberek nem tudják, hogy mit kell felelni, amikor Jónás szép „Áldás, békesség”-gel köszön nekik. Azt se tudják, hogy most köszönt, vagy mindek mondja ezt. – Hát egy ilyen terepre szóló Jónás küldetése. Messze ki a templomfalakon kívülre, ki a vallásának megfelelő kultúrából, ki egy szín pogány világba, ahol Jónás biztonság érzete eléri a nullpontot, mert semmilyen kulturális kapaszkodója sincsen, amin megvethetné a lábát, és amin megállva tekintélyt szerezhetne magának. S Isten ilyen barbár földre küldi. Szinte érthetetlen. Csak egy magyarázat van rá, Istennek fontosak ezeket a huszonötödik zsoltárt sem ismerő vademberek. Isten hozzájuk is elküldi igehirdetőjét. Mert Isten szereti őket.

Azt gondolom, hogy a református egyházunk sok szempontból hasonló helyzetben van, mint Jónás. Persze területileg lehetnek óriási különbségek. Egy Tiszántúli szín református faluban valószínűleg többen tudják az „Áldás, békességet”. De az országosan igaz, hogy ha engedelmeskedni akarunk Isten missziói parancsának, akkor ki kell lépünk a jó vastag, biztonságos templomfalak mögül. És nagyon sok helyen egy olyan kultúrában találjuk magunkat, ahol senki sem tudja, hogy ki is volt Mózes. Viszont Isten tudja, hogy kik ezek a templomon kívüli emberek, akiket rajtunk keresztül akar megszólítani. És ezek az emberek sokszor közömbösök. Nem ritkán ellenségesek. A maguk pogányságaival teljesen elégedettek. Hitetlen életformájukban magabiztosak és erősek. Legalábbis ezt a képet mutatják. S csak Isten látja, hogy ott van bennük a bizonytalan, eltévedt, síró kisgyermek, aki arra vár, hogy a mennyei Atya az ölébe vegye. De mi ezt elsöre nem láthatjuk. Mi csak azt látjuk, ahogy dühödten rúgkapál az evangélium ellen.

Jónás is valami ilyet látott a niniveiekben, és semmi kedve nem volt hozzájuk. Nem érezte értük a szorongató felelősséget. Sőt! Inkább azt érezte, hogy bőven megérdemlik ezek a „rúgkapáló büdös kölkök”, hogy Isten jól elfenekelje, és a pokol valamelyik bugyrába bedugja a sarokba őket. Úgyhogy Jónás eldöntötte, hogy nem megy Ninivebe. Isten parancsára nemet mond, s Ninive helyett elmegy szabadságra Tarsisba. És a hajón mély álomba merült. Az igehirdető szabadságon, szolgálaton kívül helyezte magát, és alszik. Kinn a világ pedig háborog. A tenger szörnyű tajtékot vet, s annyira rosszra fordulnak a dolgok, hogy már a pogányok is észreveszik, hogy bajban vannak. De nincs, aki kivezető utat mutasson nekik. S ők előhózzák pogány vallási bazárjukat. S az egyik Baálhoz fohászkozik: „Ó, szelek ura...” A másik Posszeidont hívja: „Tenger, hatalmas istene...” A harmadik meg az utasok védőszentjét próbálja felidézgetni. Széles a vallási választék. Van, aki a kabaláját szorongatja, van, aki meg lekopogja, hogy „talán nem halunk meg”. Csupán egy hiányzik e vallási piacról: az, hogy megszólaljon az egy élő Isten hírnöke. (Mennyire más ez a helyzet, mint mikor Pál apostol hajója alatt háborog a tenger, s Pál misszionáriusnak van megnyugtató szava az utasokhoz. Jónás misszionáriusnak nincs.) Ezen a hajón nem hallhatják az élő Isten hangját.

Mai, új pogány világunkban a bajban lévő emberek kinek a hangját hallhatják meg? A krisnás kéregetőét, a határozott útmutatást adó mohamedán imámét, a tévében hókuszpókuszoló jósnőét, a hétszázas klubban egészséget és gazdagságot egyszerre hirdető szélhámosokét, vagy a református igehirdetőét? – Jónás, az igaz Isten hirdetője békésen szunyókál. Neki legfeljebb a horkolását hallhatják. – De a mai reformátusok mit csinálnak a templomfalakon kívül. S itt az egyetemes papság értelmében természetesen nem csak a lelkészekre gondolok. Mit csinálnak a református édesanyák és édesapák a családban? Ha felmerül egy nehéz probléma, mit hallhatnak a gyerekek? Megszólalni a hívő szülőn át Isten evangéliumát, vagy egymást vádoló, veszekedő, kétségbeesett kiabálást? S mit csinálnak a református munkások, tanárok, főnökök a munkahelyükön. Hallható-e, látható-e viselkedésükből az Isten szava? Vagy feltartják a kezüket, s azt mondják, „a munkahelyen tilos a vallási propaganda”. – milyen szánalmas, jónási magyarázkodás ez. Mennyivel

őszintébb lenne egyszerűen azt mondani, ha rejtőzködő keresztyénként voltam jelen egy-egy helyzetben: „Bocsáss meg, gyáva voltam”.

De Isten nem nyugszik bele, hogy ne szóljon az ő igéje. Jónás hajója, hiába minden babonás kísérlet, süllyedni kezd, ahogy süllyed sok gyülekezet Európa szerte, és süllyed maga Európa is. S a hajó kapitányának eszébe jut: „Van még itt egy utas, ébresszük fel, hátha ő tud valamit”. – A hajó világi vezetése, a pogány kapitány hozza igehirdetői helyzetbe a rest prófétát. És Jónás kénytelen-kelletlen hirdeti az igét, teszi azt, amire Isten rendelte, beszél a pogányoknak Istenről. Nekem az jut eszembe erről a helyzetről, mikor a világi hatalom bevezette országunkban az órarendben választható hittant. Megvallom őszintén, eleinte én is nagyobbra láttam ebben a problémát, mint a lehetőséget. Nem tudtam, hogy a város négy iskolájában nyolc évfolyamon hogyan fogjuk megoldani a feladatot. (Isten megmutatja, hogy ő meg tudja adni erre is a megoldást. Mert nem olyan kicsi a mindenható Isten hatalma, hogy ne tudná megadni.) De hallottam olyan „kegyes” álláspontot is, hogy „nem lehet ez az Isten akarata, mert az állam találta ki”. De az Isten akarata az, amint Jónás könyvében is látjuk, meg a missziói parancsban is, hogy hirdettessék az ő igéje azoknak is, akik még nem hallották. S ha Jónás alszik, akkor a mindenható Isten a pogány kapitányon keresztül is fel tudja őt ébreszteni.

Isten minket is ébresztget. Ébresztget statisztikákkal, egyház-szociológiai felmérésekkel is. Ébresztget egy süllyedő világ látványával. Mert csak a vak nem látja, hogy hogyan süllyednek el körülöttünk tömegesen házasságok és családok a szétesés fájdalmában. S ahol a sejtek (a társadalom sejtjei) szétesnek, ott a szervezet se lesz egészséges. Látjuk, hogyan süllyednek el konfirmált ifjaink a hitetlenség világában. Isten ébresztget a széteső társadalom, tömegesen elvándorló emberek látványával. És nem utolsó sorban ébresztget minket az ő igéjével, például a Jónás könyvével is. Ébredjétek fel reformátusok, lelkészek és egyháztagok! Ébredjétek, dolgotok van. Küldetésetek van a világhoz! Lépjétek ki a megszokott tizenhatodik, tizennyolcadik századi kultúrátokból. Tegyétek meg ezt a bátor lépést, és ismerjétek fel, hogy huszonegyedik századi módon is lehet dicsérni az Istent. Lehet úgy is dicsérni az Istent, hogy azt a körülöttünk lévő világban is megértsék az emberek. Képzeljétek, lehet mai dallamokon is dicsérni az Istent, mai hangszerekkel, s nem csak méregdrágán felújított kétszáz éves orgonán. S képzeljétek, a világ fiai ma is sóvárogva várják Isten fiainak a megjelenését – ahogy Pál mondja a Rm 8-ban – azaz azokat, akik hitelesen, tisztán és őszintén hirdetik számukra Isten életet adó, életet mentő igéjét. (A történetben is látszik, hogy az ige életmentő. Megmentette a hajósoknak is és a niniveieknek is az életét.) Az ige mentheti meg a ma emberének is az életét, az örökéletét. Csak kell, hogy merjük és akarjuk vinni az igét, melyet magunk is megélünk, vinni a világhoz azzal a szeretettel, mely kész lefordítani számukra Isten üzenetét úgy, hogy azok is megértsék, akik nem tudják a huszonötödik zsoltárt. Az a nyelv, melyre le kell fordítanunk az üzenetet, a szeretet nyelve. S csak az kész és képes lefordítani, akiben van szeretet. Jónás legnagyobb hibája az volt, hogy botcsinálta misszionáriusként működött ugyan, de nem volt benne a külvilág iránt szeretet. Bennünk van-e? Van-e elegendő szeretet ahhoz, hogy átadjuk a hitetlen világnak azon a nyelven az evangéliumot, melyen meg is érti? Az apostolok készek voltak lefordítani arámról görögre, mert azt akarták, hogy a pogány világban is megértsék őket. Nekünk XXI. Századi módon az őszinte szeretet és a szent élet nyelvére kell lefordítanunk az evangéliumot ahhoz, hogy megérthessék és befogadhassák az emberek. Ámen.

1. Olvassátok el figyelmesen a mellékletben megtalálható bevezetést Jónás próféta könyvéhez! (A Ref. Egyház által kiadott magyarázatos Bibliából van kifénymásolva.) Különösen gondoljátok át az aláhúzással általam kijelölt részeket!
2. A Jónás könyvén kívül mondjatok még a Bibliából történeteket, melyek nem történtek meg, mégis fontos és igaz üzenetet hordoznak!
3. A történet szereplői közül ki mennyire szimpatikus? Jellemezzétek a szereplőket!
 - a) Mennyire nehéz felvállalnod, hogy a hitetlen környezetben beszélj Istenről?
 - b) Van olyan a környezetben, akiről azt gondold, hogy megérdemelné a kárhozatot? Mit szeretnél, ha megtérne, vagy ha megbűnhődne?
 - c) Szerinted az emberekhez mennyire jut el a református egyház igehirdetése, azaz a református egyházon keresztül Isten szava? S mennyire jut el hozzájuk mindenféle pogány vallás és babona? Mit tehetsz azért, hogy Isten szava jusson el jobban?
 - d) Hozzád hogy jutott el az Isten szava? Ki volt a te igehirdetőd?
 - e) Szerinted az istentiszteletünk formája, beszédünk stílusa, énekeink, viselkedésünk, stb. mennyire segítik vagy nehezítik a ma emberét abban, hogy megértse az evangéliumot?